

9. 3. 2016

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K podmínkám osvojení zletilého

Jako další nový institut, který zavedl nový občanský zákoník je možnost osvojit zletilého. Předchozí zákon o rodině, jenž úpravu osvojení obsahoval, dovoloval pouze osvojit osobu nezletilou.

Občanský zákoník rozlišuje dva typy osvojení zletilého:

- osvojení, které je obdobou osvojení nezletilého[1]
- osvojení, které není obdobou osvojení nezletilého.[2]

Oba typy osvojení mají řadu odlišností, avšak společným pro oba typy je tzv. korektiv dobrých mravů. V obou případech lze zletilého osvojit, pouze pokud zde není rozpor s dobrými mravy.[3] Při rozhodování o osvojení zletilého bude soud z úřední povinnosti zkoumat nejprve tento požadavek a následně aplikuje pravidla pro určitý typ osvojení zletilého, a to buď s obdobným či přiměřeným použitím ustanovení o osvojení nezletilého.[4]

K osvojení zletilého, které je obdobou osvojení nezletilého

Zákon vymezuje taxativně čtyři důvody, kdy lze využít institut osvojení zletilého, které je obdobou osvojení nezletilého. Jsou jimi osvojení v případě, kdy (i) přirozený sourozenec osvojovaného byl osvojen tímž osvojitelem, (ii) v době podání návrhu na osvojení byl osvojovaný nezletilý, (iii) osvojitel pečoval o osvojovaného jako o vlastního již v době jeho nezletilosti (iv) osvojitel hodlá osvojit dítě svého manžela. První případ ctí zachování vazeb v rodině a proto pokud byl jeden ze sourozenců osvojen těmiž rodiči, je vhodné, aby i ostatní jeho sourozenci byli osvojeni stejnými rodiči.[5] Druhým z důvodů je situace, kdy byl podán návrh na osvojení nezletilého, avšak tento během soudního procesu dosáhl zletilosti. Zákon neurčuje, zda se musí jednat o návrh oprávněný či zjevně bezdůvodný. Ukládá pouze podmínku, aby návrh byl doručen soudu v době nezletilosti osvojence. Avšak domnívám se, že návrh, jenž by byl podán např. v poslední den nezletilosti osvojence, by mohl vyvolat dojem, že podání návrhu je zcela účelové, aby byla zachována možnost osvojence osvojit v zletilosti. V tomto případě, by měl soud podrobně zkoumat veškeré důvody, proč návrh na osvojení nebyl podán dříve. Jako nejpřirozenější důvod osvojení zletilého se mi jeví situace, kdy osvojitel pečoval o osvojovaného jako o vlastního již v době jeho nezletilosti. Kumulují se zde dva předpoklady, a to že osvojitel musel projevovat určitou kvalitu péče, tedy ne péči pouze nahodilou, občasnou, ale trvalou a započatou již v době osvojencovy nezletilosti.[6] Vůbec nejčastějším způsobem osvojení je osvojení, kdy manžel osvojuje dítě svého manžela. Jedná se o stav, kdy dítě žije v rodině, kterou tvoří osoba, která je jeho pokrevním rodičem a jeho manžel nemá k osvojení žádný vztah.

Tento typ osvojení zahrnuje rovněž i negativní podmínku, že osvojení nesmí být v žádném případě v *rozporu s odůvodněným zájmem pokrevního rodiče* osvojence.[7] Rozdílem oproti úpravě osvojení nezletilého je to, že se zde nevyžaduje souhlas pokrevních rodičů. Zákon nestanovuje, co lze považovat za *odůvodněný zájem* pokrevního rodiče, proto je nutno ponechat tuto podmínku výhradně na úvaze soudu.[8] Co se týče vzniku příbuzenského poměru, tak tento vzniká nejen mezi osvojencem, jeho potomky, osvojitelem ale i členy rodiny osvojitele.

K osvojení zletilého, které není obdobou osvojení nezletilého

Oproti předchozímu výkladu lze osvojit zletilého, pouze pokud to není na újmu *důležitých zájmů* potomků osvojitele nebo potomků osvojovaného. Dochází zde k rozšíření možných dotčených subjektů. Rovněž „kvalita“ zájmu[9] subjektů je u tohoto případu odstupňována. Na rozdíl od předchozího typu osvojení, kde se zkoumal odůvodněný zájem, se zde bude zjišťovat újma na důležitých zájmech oprávněné osoby. Opět je zde nutno ponechat na výkladu soudu, co bude považovat za zájem odůvodněný a důležitý. Domnívám se, že mezi oběma těmito důvody bude pouze nepatrný rozdíl.

Ustanovení § 848 odst. 1 určuje, že osvojit lze zletilého výjimečně z důvodů hodných zvláštní zřetele, pouze pokud je to přínosné jak pro osvojitele a osvojence navzájem, avšak v odůvodněných případech alespoň pro jednoho z nich. Dle důvodové zprávy k občanskému zákoníku *„přichází v úvahu především u osob, které nemají potomky, ať pokrevní nebo právní, popřípadě které nemají pokračovatele ve svém díle, ať vědeckém, uměleckém, řemeslném či jiném, ale i u takových, jimž jejich potomci neposkytují náležitou pomoc v nemoci nebo ve stáří, jsou nedosažitelní, pobývají neznámo kde atp.“*[10]

Významným rozdílem je také to, že osvojený člověk a jeho potomci nevstupují do žádného příbuzenského ani majetkového poměru a osvojenec a jeho potomci osvojením nepozbývají práva ve vlastní rodině.

Společné pro oba typy je pravidlo, že osvojenec vstupuje do první třídy zákonných dědiců k zůstavitelovým dětem a jeho manželovi. Může však dědit pouze v první dědické třídě, ostatní pravidla pro dědění se na osvojence nevztahují.[11]

Na závěr tohoto článku se okrajově zmíním o procesní otázce tohoto institutu. Zákon o zvláštních řízeních soudních upravuje tuto problematiku v ust. §§ 445-451. Jedná se o řízení, které lze zahájit výlučně na návrh. Účastníky tohoto řízení je osvojenec, jeho dítě a osvojitel. Pokud však žije osvojenec v manželském svazku, je třeba k osvojení i souhlas manžela. V rámci dokazování soud vyslechne, pokud se jedná o osvojení zletilého, které je obdobou osvojení nezletilého, rodiče osvojence, dále dítě osvojence, umožňuje-li mu jeho rozumová a volní vyspělost vyjádřit svůj názor ve věci osvojení, a manžela osvojence.[12] Mezi první z judikátů vztahující se k této problematice bych uvedla Rozsudek Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 24. 4. 2014, sp. zn. 20 C 31/2014. Jednalo se o řízení, ve kterém Okresní soud podanému návrhu ze dne 12. 2. 2014 jednoznačně vyhověl a rozhodl o osvojení zletilého s tím, že osvojitel bude zapsán v matrice (v knize narozených dětí) jako otec osvojence namísto otce dosavadního, a s tím, že osvojení zletilého má právní následky též pro potomky osvojence.[13]

Mgr. Markéta Cibienová

e-mail: m.cibienova@seznam.cz

[1] Ust. § 847 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 1. 2. 2016]. (Dále jen „ObčZ“).

[2] Ust. § 848 ObčZ.

[3] Ust § 846 ObčZ.

[4] K tomuto viz HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975), 1. Vydání. V Praze: C.H. Beck,2014, s. 765. Pro osvojení, jenž je obdobou osvojení nezletilého platí obdobné použití ustanovení o osvojení nezletilého, čímž lze chápat analogické použití těchto ustanovení, avšak s výjimkami u kterých by analogické použití přinášelo neuskutečnitelné situace. U osvojení jenž nemá obdobou osvojení zletilého je třeba použít ustanovení o osvojení nezletilého pouze přiměřeně, což v praxi znamená použití tohoto ustanovení pouze tam, kde se vztahy řídí pouze některými částmi určité právní úpravy. K tomuto viz Metodická pomůcka pro přípravu návrhů právních předpisů. Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

[5] Švestka, J.;Dvořák, J.; Fiala, J.; Zuklínová,M. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek II. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 424.

[6] Švestka, J.;Dvořák, J.; Fiala, J.; Zuklínová,M. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek II. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 425.

[7] Ust. § 847 odst. 2 ObčZ.

[8] HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975), 1. Vydání. V Praze: C.H. Beck,2014, s. 774.

[9] Tamtéž, s. 781.

[10] Důvodová zpráva ze dne 18. 5. 2011 [online]. 2011 [cit. 2016-01-02]. Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

[11] K tomuto srov. § 1635 odst. 2. OZ.

[12] Ust. § 450 zákona č. [292/2013](#) Sb. Zákon o zvláštních řízeních soudních.

[13] Rozsudek Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 24. 4. 2014, sp. zn. 20 C 31/2014.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | [www.epravo.cz](#)

Další články:

- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)